

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA**NUTARIMAS****DĖL MAXIMA LT, UAB VEIKSMŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS MAŽMENINĖS PREKYBOS ĮMONIŲ NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ DRAUDIMO ĮSTATYMO REIKALAVIMAMS**

2014 m. sausio 22 d. Nr. 1S-8/2014

Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba) išnagrinėjo klausimą dėl MAXIMA LT, UAB (kodas 123033512) (toliau taip pat – Įmonė) veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas, MPĮNVDĮ) 3 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) Tyrimas dėl MAXIMA LT, UAB veiksmų atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams pradėtas Konkurencijos tarybos 2013 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 1S-132¹ ir pratęstas Konkurencijos tarybos 2013 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1S-183².

(3) Tyrimo metu buvo nagrinėjama, ar MAXIMA LT, UAB ir maisto prekių ir gėrimų tiekėjų sudarytų tiekimo sutarčių VI dalies 22 punkto (toliau – sutarties 22 punktą) nuostatos, kurios įtvirtino Įmonės teisę gražinti maisto prekes bei gėrimus, nepažeidžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimus.

(4) Tyrimo metu dėl tyrimui reikšmingos informacijos buvo susirašinėjama su MAXIMA LT, UAB, tiekėjais bei Lietuvos Respublikos valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT).

1. MAXIMA LT, UAB valdomas mažmeninės prekybos tinklas

(5) MAXIMA LT, UAB valdo mažmeninės prekybos tinklą, kurio parduotuvės naudoja prekės ženklus „MAXIMA X“, „MAXIMA XX“, „MAXIMA XXX“ ir kt.³

(6) MAXIMA LT, UAB 2010-2013 m. valdė 214-231 parduotuvę Lietuvoje, iš kurių daugiau nei 20 parduotuvių prekybos plotas viršijo 400 m², o Įmonės bendrosios pajamos laikotarpiu nuo 2009 m. iki 2012 m. kiekvienais metais sudarė daugiau nei 400 000 000 litų⁴.

¹ Bylos 1 tomas, 5-6 lapai.

² Bylos 1 tomas, 38 lapas.

³ Bylos 2 tomas, 9, 47 lapai; informacija iš interneto tinklalapių: <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/maxima-parduotuviu-tinklas/>; <http://www.maxima.lt/apie-imone/kas-esame/>; <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/maxima-valdomu-prekybos-centru-klasifikacija-lietuvoje/> (bylos 34 tomas, 1-8 lapai).

⁴ Bylos 2 tomas, 9, 36, 42; informacija iš interneto tinklalapių: <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/maxima-parduotuviu-tinklas/>; <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/apyvarta/> (bylos 34 tomas, 1-8 lapai).

(7) MAXIMA LT, UAB maisto prekes ir gėrimus iš viso tiekia daugiau nei 500⁵ Lietuvos ūkio subjektų, taip pat užsienio ūkio subjektai, o tiekiamų maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudaro apie [KOMERCINĖ PASLAPTIS] prekių⁶.

2. MAXIMA LT, UAB ir tiekėjų sudarytų sutarčių pobūdis

(8) MAXIMA LT, UAB su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais sudarė didmeninio prekių pirkimo-pardavimo (tiekimo) sutartis dėl maisto prekių ir gėrimų, skirtų parduoti vartotojams MAXIMA LT, UAB mažmeninės prekybos maisto prekėmis tinklo parduotuvėse⁷.

(9) MAXIMA LT, UAB standartinės formos tiekimo sutartys naudojamos santykiuose su tiekėjais nediferencijuojant, ar sudaromos sutartys su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais, ar su kitų prekių tiekėjais⁸. Tai patvirtina ir įmonės pateikti sutarčių, sudarytų su maisto prekių bei ne maisto prekių tiekėjais, pavyzdžiai⁹.

(10) Tiekimo sutartyse numatyta, kad jeigu pasibaigs sutarties galiojimo terminas, o sutarties šalys nesudaro naujos sutarties, tačiau pardavėjas tiekia prekes toliau pirkėjui, o pirkėjas jas priima, tai šiems santykiams toliau taikoma sutartis iki įsigalios nauja sutartis¹⁰. Papildomi rašytiniai susitarimai dėl tiekimo sutarčių galiojimo termino paprastai nėra sudaromi¹¹. Taip pat nesudaromi papildomi susitarimai dėl prekių grąžinimo ar atskiri greitai gendančių maisto produktų, įskaitant gėrimus, sąrašai¹².

(11) MAXIMA LT, UAB ir tiekėjų sudarytų tiekimo sutarčių VI dalies 22 punktą reglamentuoja prekių grąžinimą. Priklausomai nuo tiekėjo, sutartyse įrašyti tokie sutarčių 22 punkto nuostatų dėl prekių grąžinimo variantai:

(a) „22. Pirkėjas turi teisę grąžinti prekes ir dėl kitų priežasčių (greitai pasibaigs prekių tinkamumo naudoti terminas, prekės neturi paklausos ir t.t.), o pardavėjas privalo jas priimti atgal. Prekės pardavėjui grąžinamos išrašant PVM sąskaitą-faktūrą, ant kurios užrašoma, debetinė pažyma“ ir kurioje nurodoma PVM sąskaitos-faktūros, pagal kurią daromas grąžinimas, numeris ir data“¹³ (toliau – sutarties 22 punkto A variantas);

(b) „22. Pirkėjas turi teisę grąžinti prekes ir dėl kitų priežasčių, jeigu informavo apie tai Pardavėją prieš 21 dieną. Prekės Pardavėjui grąžinamos toje pačioje pakuotėje, kurioje buvo atvežtos, geros prekinės išvaizdos, nepažeista pakuote. Grąžinimas įforminamas išrašant debetinę sąskaitą, laikantis buhalterinės apskaitos reikalavimų“¹⁴ (toliau – sutarties 22 punkto B variantas).

(12) Kai kuriose sutartyse nurodyta, kad šis punktas yra nenaudojamas¹⁵, o kai kuriose sutartyse yra kitokio turinio nuostatos dėl prekių grąžinimo nei aukščiau minėti 22 punkto A ir B variantai¹⁶.

(13) MAXIMA LT, UAB nurodė, kad minėto sutarties 22 punkto A varianto nuostata yra standartinė¹⁷. Pagal bylos medžiagoje esančią informaciją, sutartys su 22 punkto A varianto

⁵ Bylos 32 tomas, 15 lapas.

⁶ Bylos 2 tomas, 5 lapas.

⁷ Pavyzdžiui, bylos 2 tomas, 71-193 lapai; 3 tomas, 1-56, 81-92 lapai; bylos 21 tomas 9-21 lapai ir 27 tomas 42 lapas; 25 tomas, 4, 21-59 lapai ir 27 tomas, 47 lapas; bylos 22 tomas, 5-12 lapai ir 27 tomas, 49 lapas.

⁸ Bylos 32 tomas, 24 lapas.

⁹ Pavyzdžiui, bylos 2 tomas, 71-193 lapai; 3 tomas, 65-72 lapai.

¹⁰ Pavyzdžiui, bylos 9 tomas 4 lapas ir 27 tomas, 25 lapas; bylos 17 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 29 lapas; bylos 25 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 47 lapas; bylos 21 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 42 lapas.

¹¹ Bylos 27 tomas, 1-49 lapai.

¹² Bylos 27 tomas, 1-49 lapai.

¹³ Bylos 32 tomas, 10 lapas. Pavyzdžiui, sutartyje su [KOMERCINĖ PASLAPTIS] (bylos 2 tomas, 86 lapas), sutartyje su [KOMERCINĖ PASLAPTIS] (bylos 3 tomas, 28 lapas).

¹⁴ Bylos 32 tomas, 10-11 lapai. Sutartyje su [KOMERCINĖ PASLAPTIS] (bylos 3 tomas, 85 lapas).

¹⁵ Pavyzdžiui, bylos 10 tomas, 11 lapas ir 27 tomas, 33 lapas.

¹⁶ Pavyzdžiui, bylos 2 tomas, 111 lapas; bylos 14 tomas 12 lapas ir 26 tomas 11 lapas.

¹⁷ Bylos 1 tomas, 12, 72, 87, 90 lapai.

nuostatomis buvo sudarytos bent su 21 tiekėju¹⁸. Su sutarties 22 punkto B varianto¹⁹ nuostatomis nustatytas bent vienas atvejis²⁰.

(14) Nustatyta, kad sutartys, kuriose įtvirtintos 22 punkto A ir B variantų nuostatos, pasirašytos ir su greitai gendančių maisto prekių tiekėjais²¹.

(15) Standartinės sutarties 22 punkto nuostatos buvo įtvirtintos sutartyse tiek iki 2010 m. balandžio 1 d. (t. y. prieš MPĮNVDĮ įsigaliojimą), tiek ir jau įsigaliojus MPĮNVDĮ²². Standartinė sutarties forma buvo naudojama iki 2013 m. birželio mėn., o po to su kai kuriais tiekėjais buvo pasirašomos naujo tipo sutartys, kuriose aukščiau nurodytų nagrinėjamų nuostatų nėra²³.

3. Sutarties 22 punkto taikymo apimtis

(16) MAXIMA LT, UAB nurodė, kad [KOMERCINĖ PASLAPTIS]²⁴ ir [KOMERCINĖ PASLAPTIS]²⁵. Be to, sutartyse nėra daromas skirtumas tarp greitai gendančių ir negreitai gendančių maisto prekių. Atskiri greitai gendančių maisto prekių sąrašai, o taip pat papildomi susitarimai dėl šių nuostatų galiojimo negreitai gendančioms, supakuotoms, saugioms ir kokybiškoms prekėms su ne mažesniu kaip 1/3 nustatytu tinkamumo vartoti terminu ar be jo nebuvo sudaromi²⁶.

(17) Greitai gendančių maisto produktų laikymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1998 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. 695 „Dėl Greitai gendančių maisto produktų laikymo taisyklių tvirtinimo“, nurodyta, kad greitai gendantys maisto produktai yra švieži, atvėsinti, šaldyti arba sušaldyti maisto produktai, kuriems laikyti ir gabenti reikalinga tam tikra temperatūra, kurioje jie išlieka saugūs ir atitinka teisės norminių aktų reikalavimus²⁷.

(18) Tyrimo metu apklausus kai kuriuos tiekėjus, dalis jų nurodė, kad tiekia greitai gendančias maisto prekes²⁸. Tačiau kai kurie tiekėjai, tiekiantys analogiškas maisto prekes, skirtingai nurodė, kuriai prekių grupei – greitai gendančių ar negreitai gendančių – priskirtina jų tiekiamą produkciją. Pavyzdžiui, vienas tiekėjas nurodė, kad jo tiekiami šaldyti produktai – negreitai gendančios maisto prekės²⁹, tuo tarpu kitas analogiškų produktų tiekėjas nurodė, kad jo tiekiamą produkciją yra greitai gendančios maisto prekės³⁰. Kai kurie apklausti vaisių ir daržovių tiekėjai negalėjo nurodyti, kokiai grupei, greitai gendančių ar negreitai gendančių maisto prekių, priklauso jų tiekiamos prekės³¹. Dalis tiekėjų nurodė, kad jų tiekiamos maisto prekės ir gėrimai nėra skirstomi į greitai gendančius ir negreitai gendančius maisto produktus³².

¹⁸ Bylos 2 tomas, 74, 86, 99, 105, 153, 179, 189 lapai; bylos 3 tomas, 16 ir 28 lapai; bylos 6 tomas, 10 lapas; bylos 9 tomas, 68 lapas; bylos 13 tomas, 21 lapas; bylos 15 tomas, 13 lapas; bylos 16 tomas, 13 lapas; bylos 17 tomas, 12 lapas; bylos 18 tomas, 17 lapas; bylos 19 tomas, 25 lapas; bylos 20 tomas, 11 lapas; bylos 21 tomas, 13 lapas; bylos 22 tomas, 8A lapas; bylos 25 tomas, 36 lapas.

¹⁹ „22. Pirkėjas turi teisę grąžinti prekes ir dėl kitų priežasčių, jeigu informavo apie tai Pardavėją prieš 21 dieną. Prekės Pardavėjui grąžinamos toje pačioje pakuotėje, kurioje buvo atvežtos, geros prekinės išvaizdos, nepažeista pakuote. Grąžinimas įforminamas išrašant debetinę sąskaitą, laikantis buhalterinės apskaitos reikalavimų“.

²⁰ Bylos 3 tomas, 85 lapas.

²¹ Atkreiptinas dėmesys, kad toliau nurodomi tiekėjai save priskiria tiekėjams, kurie tiekia greitai gendančias maisto prekes: bylos 17 tomas, 12 lapas ir 27 tomas, 29 lapas; bylos 16 tomas, 13 lapas ir 27 tomas, 48 lapas; bylos 25 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 47 lapas; bylos 5 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 17 lapas.

²² Bylos 1 tomas, 12 ir 14 lapai.

²³ Bylos 1 tomas, 11, 85, 87, 90 lapai.

²⁴ Bylos 2 tomas, 4 lapas.

²⁵ Bylos 2 tomas, 2 lapas.

²⁶ Bylos 27 tomas, 1-49 lapai.

²⁷ Bylos 28 tomas, 4 lapas.

²⁸ Bylos 17 tomas, 12 lapas ir 27 tomas, 29 lapas; bylos 16 tomas, 13 lapas ir 27 tomas, 48 lapas; bylos 25 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 47 lapas; bylos 5 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 17 lapas.

²⁹ Bylos 15 tomas, 24 lapas ir 27 tomas, 16 lapas.

³⁰ Bylos 17 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 29 lapas.

³¹ Bylos 21 tomas, 5 lapas ir 27 tomas, 42-43 lapai; bylos 22 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 49 lapas.

³² Bylos 6 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 34 lapas.

(19) MAXIMA LT, UAB nepaiškino, kaip atriboja greitai gendančias maisto prekes ir gėrimus nuo negreita gendančių.

(20) MAXIMA LT, UAB nurodė, kad [KOMERCINĖ PASLAPTIS]³³. Tačiau įrodymų, kad tiekėjai buvo supažindinti su minėta informacija, Įmonė nepateikė.

(21) Iš tyrimo metu apklaustų tiekėjų nė vienas nenurodė, kad MAXIMA LT, UAB būtų suteikusi tokią informaciją³⁴.

(22) Apklausus kai kuriuos maisto prekių ir gėrimų tiekėjus, dėl sutarties 22 punkto A ir B variantų tyrimo metu gauti tokie paaiškinimai:

(a) dėl sutarties atsiradimo aplinkybių vieni tiekėjai nurodė, kad sutarties nuostatos atsirado MAXIMA LT, UAB iniciatyva³⁵, kiti tiekėjai nurodė³⁶, kad sutartinės nuostatos dėl prekių grąžinimo, naudotos iki MPĮNVDĮ įsigaliojimo, išliko ir po MPĮNVDĮ įsigaliojimo³⁷ bei, kad šios sutarties nuostatos yra standartinės ir jų turinį detaliau galėtų paaiškinti MAXIMA LT, UAB³⁸;

(b) tiekėjai nurodė, kad jokie papildomi susitarimai dėl prekių grąžinimo nėra sudaromi, taip pat nesudaromi atskiri greitai gendančių maisto produktų, įskaitant gėrimus, sąrašai³⁹;

(c) dėl prekių grąžinimų kai kurie tiekėjai nurodė, kad sutarties nuostata praktikoje nėra taikyta⁴⁰ ir pagal ją prekės praktikoje negrąžinamos⁴¹, tuo tarpu kiti tiekėjai paaiškino, kad sutarties nuostatos numato prekių grąžinimus⁴²;

(d) vienu tiekėjų nuomone, sutarties 22 punktu yra pažeisti Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimai⁴³. Tačiau kai kurie kiti tiekėjai nurodė, kad, jų nuomone, sutarties sąlygos nepažeidžia MPĮNVDĮ⁴⁴ ar kad tarpusavio verslo praktikoje šio įstatymo nuostatos nebuvo pažeistos⁴⁵. Kai kurie tiekėjai nurodė, kad negali atsakyti, ar sutarties nuostatos pažeidžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą⁴⁶.

4. Prekių grąžinimo praktika

(23) MAXIMA LT, UAB nurodė, kad negrąžindavo tiekėjams maisto prekių pažeidžiant Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo nuostatas. Teigė, kad įsigaliojus Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymui, standartinių sutarčių nuostatų nekeitė, kadangi, MAXIMA LT, UAB nuomone, minėto įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtintam draudimui iš esmės analogiškas draudimas jau buvo įtvirtintas VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakyme Nr. B1-183 „Dėl maisto produktų valstybinės kontrolės maisto tvarkymo subjektuose“ (toliau – VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakymas Nr. B1-183) ir Įmonė siekė jo laikytis⁴⁷. Šio įsakymo 1 punktą draudžia maisto tvarkymo subjektams grąžinti maisto produktus, o 2.1 papunktis nurodo, kad šis draudimas nėra taikomas prekybos subjektams, grąžinantiems negreita gendančius supakuotus maisto produktus, jeigu maisto

³³ Bylos 2 tomas, 3 lapas.

³⁴ Bylos 27 tomas, 1-49 lapai.

³⁵ Bylos 17 tomas, 5 lapas ir 27 tomas, 30 lapas.

³⁶ Bylos 6 tomas, 5 lapas ir 27 tomas, 35 lapas.

³⁷ Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas įsigaliojo 2010 m. balandžio 1 d.

³⁸ Bylos 25 tomas 5-6 lapai ir 27 tomas, 47 lapas.

³⁹ Bylos 27 tomas, 1-48 lapai.

⁴⁰ Bylos 5 tomas, 5 lapas ir 27 tomas, 18 lapas; bylos 17 tomas, 5 lapas ir 27 tomas, 30 lapas.

⁴¹ Bylos 15 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 16 lapas.

⁴² Bylos 9 tomas, 7 lapas ir 27 tomas, 27-28 lapai; bylos 19 tomas, 6 lapas ir 27 tomas, 41 lapas.

⁴³ Bylos 27 tomas, 22 lapas.

⁴⁴ Bylos 5 tomas, 5 lapas ir 27 tomas, 18 lapas.

⁴⁵ Bylos 6 tomas, 5 lapas ir 27 tomas, 35 lapas.

⁴⁶ Bylos 18 tomas, 5 lapas ir 27 tomas 15 lapas; bylos 17 tomas, 6 lapas ir 27 tomas, 30 lapas.

⁴⁷ Bylos 1 tomas, 11 lapas; bylos 32 tomas, 33 lapas.

produktai yra saugūs, kokybiški ir galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba maisto produktų tinkamumo vartoti terminas neribojamas.

(24) MAXIMA LT, UAB nurodė⁴⁸, kad ji priėmė vidinius teisės aktus, kuriais užtikrino, kad su tiekėjais pasirašytų ir naujai pasirašomų tiekimo sutarčių nuostatos dėl teisės grąžinti tiekėjui prekes būtų netaikomos:

- (a) greitai gendančių maisto produktų atžvilgiu;
- (b) nesaugių, nekokybiškų maisto produktų atžvilgiu;
- (c) maisto produktų, kurie galioja mažiau kaip 1/3 tinkamumo vartoti termino, atžvilgiu.

(25) MAXIMA LT, UAB pažymėjo, kad šių vidaus teisės aktų laikymąsi kontroliuoja per vidaus ir išorės auditus⁴⁹. Įmonės teigimu, [KOMERCINĖ PASLAPTIS]⁵⁰.

(26) VMVT nurodė, kad 2010-2013 m. nenustatė atvejų, kuomet būtų pažeistos VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. B1-183 nuostatos⁵¹.

(27) Tyrimo metu nebuvo gauta faktinių įrodymų, kurie patvirtintų, kad MAXIMA LT, UAB grąžindavo Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto draudžiamas grąžinti prekes (toliau – draudžiamos grąžinti prekės).

5. Tyrimo išvados ir MAXIMA LT, UAB paaiškinimai dėl jų

(28) Tyrimo išvados dėl MAXIMA LT, UAB veiksmų atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Nesąžingos komercinės veiklos skyriaus 2013 m. gruodžio 27 d. pranešime Nr. Nr. 5S-27 (toliau – Pranešimas)⁵². Pranešime padaryta išvada, kad MAXIMA LT, UAB, tiekimo sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais įtvirtinusi nagrinėjamas 22 punkto A ir B variantų nuostatas dėl prekių grąžinimo be jokių apribojimų galėjo pažeisti MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatas, draudžiančias reikalauti, kad tiekėjas priimtų neparduotas maisto prekes, išskyrus negreitas gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas, ir dėl jų grąžinimo yra išankstinis susitarimas.

(29) Su tyrimo išvadomis MAXIMA LT, UAB buvo supažindinta jai išsiuntus Pranešimą ir informuota apie galimybę pateikti savo paaiškinimus dėl tyrimo išvadų⁵³.

(30) Tyrimo metu MAXIMA LT, UAB teikė paaiškinimus, o 2014 m. sausio 9 d. MAXIMA LT, UAB pateikė rašytinius paaiškinimus dėl tyrimo išvadų⁵⁴. 2013 m. sausio 14 d. MAXIMA LT, UAB atstovai Konkurencijos tarybos posėdyje taip pat pateikė paaiškinimus žodžiu⁵⁵ (toliau apibendrintai – Paaiškinimai).

(31) Įmonės nuomone, pažeidimas gali būti konstatuotas tik nustačius jos tiesioginę tyčią, pasireiškiančią siekiu pateikti tiekėjams reikalavimą priimti draudžiamas grąžinti prekes. Nurodė, kad teisė grąžinti prekes tiekėjui negalėjo būti realizuojama draudžiamų grąžinti prekių atžvilgiu, kadangi buvo apribota, visų pirma, imperatyviais teisės aktais, t. y. VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. B1-183, kuris dar iki Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo priėmimo įtvirtino draudimą grąžinti prekes, o taip pat ir pačios įmonės vidinių teisės aktų pagalba. Įmonė nurodė, kad imperatyvių teisės aktų nuostatų žinojimas yra preziumuojamas, jos yra sudedamoji sutarties dalis ir taikomos nepriklausomai nuo jų įtraukimo, tuo tarpu vidinių teisės aktų priėmimas ir jų įgyvendinimas rodo siekį vykdyti galiojančių teisės aktų reikalavimus. Įmonės nuomone, tiekėjai kaip profesionalūs verslininkai taip pat turėjo žinoti

⁴⁸ Bylos 1 tomas, 11 lapas; bylos 2 tomas, 63-67 lapai.

⁴⁹ Bylos 1 tomas, 43 lapas; bylos 3 tomas, 94 lapas.

⁵⁰ Bylos 3 tomas, 95 lapas.

⁵¹ Bylos 28 tomas, 3 lapas.

⁵² Bylos 31 tomas, 1-25 lapai.

⁵³ Bylos 32 tomas, 1-4 lapai.

⁵⁴ Bylos 32 tomas, 10-44 lapai.

⁵⁵ 2014 m. sausio 20 d. tvarkomojo posėdžio protokolas Nr. 3S-2/2014. Bylos 33 tomas, 1-9 lapai.

imperatyvias teisės aktų nuostatas ir žinojo, kad nagrinėjamos sutarties nuostatos nėra taikomos draudžiamų gražinti prekių atžvilgiu.

(32) Be to, Įmonė nurodė, kad sutarties nuostatose įtvirtinta teisė gražinti prekes negali būti prilyginama Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytam reikalavimui, kadangi reikalavimo pateikimo faktą būtų galima konstatuoti tik nustčius Įmonės turimos teisės gražinti prekes įgyvendinimo atvejus.

(33) MAXIMA LT, UAB taip pat nurodė, kad nagrinėjamų sutarties nuostatų taikymo praktika atspindi susitarimo turinį (apimtį), t. y. draudžiamos gražinti prekės nebūdavo tiekėjams gražinamos būtent dėl to, kad šalys, sudarydamos sutartis, į kurias įtrauktos nagrinėjamos sutartinės nuostatos, neturėjo ketinimų jų taikyti tokių prekių atžvilgiu.

(34) Įmonės nuomone, negalima priskirti Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatų prie formalios sudėties pažeidimų. Anot MAXIMA LT, UAB, šios įstatymo nuostatos pažeidimo sudėtis būtinai reikalautų nagrinėti tokių standartinių sutarčių nuostatų realų poveikį tiekėjui ir rinkai nustatant, kaip konkrečiai tokiais veiksmais buvo pažeista ūkinės veiklos sąžininga praktika. Įmonės teigimu, MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas numato išimties sąlygas ir atitinkamai ne visais atvejais reikalavimas tiekėjui priimti neparduotas prekes savaime neigiamai veikia tiekėjus.

(35) Be to, MAXIMA LT, UAB nurodė, kad MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas nėra taikytinas gėrimų atžvilgiu, kadangi jame nurodytos tik maisto prekės.

(36) MAXIMA LT, UAB taip pat teigė, kad Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo stebėsenos procesų ir kitų Konkurencijos tarybos nagrinėjimų metu⁵⁶, ji elgėsi sąžiningai ir veikė skaidriai, t. y. vykdė Konkurencijos tarybos nurodymus ir teikė standartines sutartis, pasirašytas su maisto produktų tiekėjais⁵⁷. Teigė, kad Konkurencijos tarybai vykdant MPĮNVDĮ stebėseną, 2010 m. pateikė standartines sutartis, kuriose buvo ir nagrinėjamos nuostatos dėl prekių gražinimo, o 2012 m. ir 2013 m. Konkurencijos tarybai nurodė, kad sutarties nuostatos nepasikeitė⁵⁸.

(37) Todėl, anot MAXIMA LT, UAB, Konkurencijos taryba nuo 2010 m. analizavo ir vertino jos sutartis, taip pat žinojo ir apie nagrinėjamas nuostatas dėl prekių gražinimo, tačiau jokių pastabų dėl jų atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams neišsakė nei viešai (stebėsenos pažymose ar darbo ataskaitose), nei individualiai. Teigė, Konkurencijos taryba nebuvo pradėjusi jokių tyrimų ir nepateikė jokių paklausimų dėl minėtų sutartinių nuostatų⁵⁹. Tai, MAXIMA LT, UAB nuomone, suteikė Įmonei teisėtą ir pagrįstą lūkestį tikėti pažymose pateiktais teiginiais ir Konkurencijos tarybos veiksmais, kad Įmonės sutartyse nėra MPĮNVDĮ prieštaraujančių nuostatų⁶⁰.

(38) MAXIMA LT, UAB taip pat nurodė, kad ėmėsi veiksmų, siekdama išvengti bet kokių abejonių, neaiškumų ar netinkamo standartinės sutarties nuostatų, susijusių su prekių gražinimu, aiškinimo⁶¹.

(39) Įmonė nurodė, kad 2013 m. gruodžio 2 d.⁶² išsiuntė Įmonės generalinio direktoriaus 2013 m. lapkričio 28 d. raštą visiems maisto prekių tiekėjams⁶³, kuriame nurodyta⁶⁴, kad jei tiekėjai yra pasirašę senos standartinės formos tiekimo sutartį, kurioje yra įtrauktos Konkurencijos tarybos tiriamos nuostatos, šios buvo ir yra taikomos tik ne maisto ir negreitai gendančių supakuotų saugių ir kokybiškų maisto produktų, galiojančių ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino,

⁵⁶ MAXIMA LT, UAB nurodė Konkurencijos tarybos 2010 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. 1S-184 vykdytą tyrimą.

⁵⁷ Bylos 32 tomas, 34 lapas.

⁵⁸ Bylos 32 tomas, 33 lapas.

⁵⁹ Bylos 1 tomas, 80 lapas; bylos 32 tomas, 31 lapas.

⁶⁰ Bylos 32 tomas, 34 lapas.

⁶¹ Bylos 1 tomas, 72 lapas.

⁶² Ši data nurodyta ant Įmonės pateikto tiekėjų, kuriems siųstas raštas, sąrašo perduoto AB „Lietuvos paštas“ (bylos 4 tomas, 95 lapas). Apklausus kai kuriuos tiekėjus, jie patvirtino, kad gavo tokį MAXIMA LT, UAB raštą (bylos 29 tomas, 1-14 lapai; bylos 30 tomas, 1-14 lapai).

⁶³ Bylos 1 tomas, 72, 87-88 lapai; bylos 32 tomas, 15 lapas..

⁶⁴ Bylos 1 tomas, 72, 87-88 lapai.

atžvilgiu. Tuo tarpu greitai gendančių maisto produktų, nesaugių, nekokybiškų bei tų, kurie galioja mažiau nei 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino, atžvilgiu minėtos sutarties nuostatos nebuvo ir nėra taikomos. Įmonė nurodė, kad tiekėjai buvo informuoti, kad MAXIMA LT, UAB yra priimtos ir taikomos vidaus instrukcijos ir procedūros, su kuriomis yra supažindinti visi tiekimo grandies darbuotojai, ir kurios įsakmiai draudžia gražinti tiekėjams minėtas negražintinas prekes.

(40) Įmonė tiekėjams rašte taip pat nurodė, kad nuo 2013 m. birželio mėn. yra naudojamos naujos standartinės formos tiekimo sutartys, kuriose nagrinėjamos nuostatos nėra bei vykdomos derybos dėl naujos standartinės formos tiekimo sutarčių pasirašymo⁶⁵.

(41) MAXIMA LT, UAB, aukščiau nurodytą informaciją 2013 m. gruodžio 3 d. taip pat išplatino ir įmonės interneto svetainėje <http://www.maxima.lt/verslui/tiekėjams/>⁶⁶.

(42) Įmonė taip pat nurodė, kad siekdama užtikrinti Įstatymo reikalavimų prekių gražinimams laikymąsi, MAXIMA LT, UAB išleido naujus nurodymus ir papildė darbuotojų pareigybės aprašymus⁶⁷.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(43) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymu siekiama riboti didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti tiekėjų ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių interesų pusiausvyrą (MPĮNVDĮ 1 straipsnio 1 dalis).

(44) Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalis draudžia mažmeninės prekybos įmonėms atlikti ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančius veiksmus, kuriais mažmeninės prekybos įmonių veiklos rizika perkeliama tiekėjams ar jiems primetami papildomi įsipareigojimai arba kurie varžo tiekėjų galimybes laisvai veikti rinkoje ir kurie išreiškiami kaip bent vienas iš šio straipsnio 1 dalies 1-10 punktuose numatytų reikalavimų tiekėjui.

(45) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktu draudžiama mažmeninei prekybos įmonei išreikšti tiekėjui reikalavimą priimti neparduotas maisto prekes, išskyrus negreita gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas, ir dėl jų gražinimo yra išankstinis susitarimas.

(46) Pagal minėto įstatymo 3 straipsnio 2 dalį, atliekant tyrimą dėl šio įstatymo pažeidimo, pareiga įrodyti, kad šio straipsnio 1 dalies 7, 8 ir 10 punktuose nurodytas susitarimas yra sudarytas ir atitinka nustatytus reikalavimus, tenka tokį susitarimą sudariusiai mažmeninės prekybos įmonei.

(47) Taigi, darytina išvada, kad mažmeninės prekybos įmonė pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimus, kai nustatoma šių aplinkybių visumą:

- (a) veiksmus atlieka didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė;
- (b) veiksmai atliekami maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu;
- (c) atliekami MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nurodyti nesąžiningi veiksmai.

6. Dėl MAXIMA LT, UAB atitikties didelę rinkos galią turinčios mažmeninės prekybos įmonės kriterijams

(48) Pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalį, didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė – ūkio subjektas, besiverčiantis mažmenine prekyba nespécializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai, ir vienas arba kartu su tokia pat prekyba besiverčiančiais su juo susijusiais ūkio subjektais atitinkantis visus šiuos reikalavimus:

⁶⁵ Bylos 1 tomas, 87 lapas.

⁶⁶ Bylos 1 tomas, 72, 90-91 lapai.

⁶⁷ Bylos 1 tomas, 72 lapas.

(a) iš visų Lietuvos Respublikoje jo (jų) valdomų parduotuvių bent 20 parduotuvių yra ne mažesnio kaip 400 m² prekybos ploto;

(b) bendrosios jo (jų) pajamos paskutiniiais finansiniais metais yra ne mažesnės kaip 400 milijonų litų. Jeigu mažmeninės prekybos įmonė yra užsienio valstybės ūkio subjektas, bendrosios pajamos skaičiuojamos kaip Lietuvos Respublikoje gautų pajamų suma.

(49) MAXIMA LT, UAB valdo mažmeninės prekybos tinklą, kurio parduotuvės naudoja prekės ženklus „MAXIMA X“, „MAXIMA XX“, „MAXIMA XXX“ ir kt.⁶⁸

(50) Nustatyta, kad MAXIMA LT, UAB 2010-2013 m. valdė 214-231 parduotuvę Lietuvoje; iš kurių daugiau nei 20 parduotuvių prekybos plotas viršijo 400 m², o Įmonės bendrosios pajamos laikotarpiu nuo 2009 m. iki 2012 m. kiekvienais metais sudarė daugiau nei 400 000 000 litų⁶⁹.

7. Dėl tiekėjų, kurių atžvilgiu draudžiama atlikti Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnyje nurodytus veiksmus

(51) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnis draudžia atitinkamus veiksmus atlikti maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu, o pagal šio įstatymo 2 straipsnio 3 dalį maisto prekių ir gėrimų tiekėju laikomas asmuo, pagal didmeninio pirkimo–pardavimo sutartį parduodantis mažmeninės prekybos įmonei maisto prekes ir (ar) gėrimus, skirtus parduoti vartotojui.

(52) MAXIMA LT, UAB nurodė, kad [KOMERCINĖ PASLAPTIS] ⁷⁰.

(53) Kaip matyti iš paties prekių, dėl kurių MAXIMA LT, UAB sudarė prekių tiekimo sutartis su tiekėjais⁷¹, pobūdžio (pavyzdžiui, įvairūs duonos gaminiai, pieno ir pieno produktų gaminiai, mėsa ir mėsos gaminiai, vaisiai ir daržovės, įvairūs šaldyti maisto produktai ir kt.) šiuo atveju sutartys buvo sudarytos dėl maisto prekių ir gėrimų.

(54) Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad šiuo atveju veiksmai buvo atlikti maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu.

8. Dėl nagrinėjamų nuostatų vertinimo Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto atžvilgiu

(55) Pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą draudžiama didelę rinkos galią turinčiai mažmeninės prekybos įmonei nustatyti reikalavimus tiekėjui priimti neparduotas maisto prekes, išskyrus negreitai gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas, ir dėl jų grąžinimo yra išankstinis susitarimas.

(56) Nors minėta nuostata mini maisto prekes, tačiau pagrįstai galima teigti, kad MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtintas draudimas grąžinti maisto prekes apima ir gėrimus. Tokia išvada darytina dėl to, kad šio įstatymo tikslas yra riboti didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti tiekėjų ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių interesų pusiausvyrą (įstatymo 1 straipsnio 1 dalis). Tuo tarpu pagal MPĮNVDĮ 2 straipsnio 3 dalį tiekėju laikomas maisto prekių ir gėrimų tiekėjas, t. y. asmuo, pagal

⁶⁸ Bylos 2 tomas, 9, 47 lapai; informacija iš interneto tinklalapių: <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/maxima-parduotuviu-tinklas/>; <http://www.maxima.lt/apie-imone/kas-esame/>; <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/maxima-valdomu-prekybos-centru-klasifikacija-lietuvoje/> (bylos 34 tomas, 1-8 lapai).

⁶⁹ Bylos Bylos 2 tomas, 9, 36, 42; informacija iš interneto tinklalapių: <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/maxima-parduotuviu-tinklas/>; <http://www.maxima.lt/apie-imone/ka-veikiame/apyvarta/> (bylos 34 tomas, 1-8 lapai).

⁷⁰ Bylos 2 tomas, 2 lapas.

⁷¹ Bylos 2 tomas, 71-95, 102-107, 121-133, 157-164, 184-193 lapai; bylos 3 tomas, 22-32, 45-56, 81-92 lapai; bylos 21 tomas 9-21 lapai ir 27 tomas 42 lapas; 25 tomas, 4, 21-59 lapai ir 27 tomas, 47 lapas; bylos 22 tomas, 5-12 lapai ir 27 tomas, 49 lapas.

didmeninio pirkimo–pardavimo sutartį parduodantis mažmeninės prekybos įmonei maisto prekes ir (ar) gėrimus, skirtus parduoti vartotojui.

(57) Be to, Lietuvos Respublikos maisto įstatymo (toliau – Maisto įstatymas) 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad maistas, kaip apibrėžta 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002 dėl maisto įstatymo pagrindinių principų ir reikalavimų nustatymo, Europos maisto saugos institucijos įsteigimo ir maisto saugos procedūrų bei principų nustatymo⁷² 2 straipsnyje, yra „<...> *medžiaga arba produktas, perdirbtas, perdirbtas iš dalies arba neperdirbtas, kurį žmogus nurys arba pagrįstai tikimasi, kad nurys.* „Maistas“ – tai ir gėrimas, kramtomoji guma ar kuri nors kita medžiaga, įskaitant vandenį, apgalvotai įdėta į maistą jį gaminant, ruošiant ar apdorojant.“.

(58) Taigi, darytina išvada, kad Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte minimos maisto prekės apima ir gėrimus.

(59) Nors MAXIMA LT, UAB Paaikškinimuose nesutiko su tokiu vertinimu ir nurodė, kad minėta nuostata neturėtų būti taikoma gėrimų atžvilgiu, tačiau pažymėtina, kad tyrimo metu pati Įmonė prie negreitai gendančių maisto prekių priskyrė alkoholinius gėrimus, arbatą ir kavą bei teikė su tuo susijusius įrodymus⁷³. Tai leidžia daryti išvadą, kad pati Įmonė tyrimo metu laikėsi pozicijos, kad maisto sąvoka pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą apima ir gėrimus.

(60) Taigi didelę rinkos galią turinčiai mažmeninės prekybos įmonei draudžiama įtvirtinti reikalavimą tiekėjui priimti neparduotas maisto prekes, įskaitant ir gėrimus, išskyrus negreitai gendančias supakuotas maisto prekes ir gėrimus, jei jie yra saugūs, kokybiški, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas, ir dėl jų grąžinimo yra išankstinis susitarimas. Atitinkamai, toliau nutarime maisto prekių sąvoka MPĮNVDI 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto prasme laikytina kaip apimanti ir gėrimus.

(61) Kaip matyti iš aukščiau minėtos Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatos, yra draudžiama visais atvejais grąžinti neparduotas maisto prekes, kurios neatitinka minėtame punkte nurodomų išimties sąlygų.

(62) Išimtis draudimui grąžinti neparduotas maisto prekes taikoma esant visoms šioms sąlygoms:

- (a) grąžinamos negreitai gendančios maisto prekės;
- (b) jos yra supakuotos;
- (c) jos yra saugios, kokybiškos;
- (d) jos galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba terminas neribojamas; ir
- (e) yra išankstinis susitarimas dėl tokių grąžinimų.

(63) Kaip numatyta Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje, atliekant tyrimą dėl šio įstatymo pažeidimo, pareiga įrodyti, kad šio straipsnio 1 dalies 7, 8 ir 10 punktuose nurodytas susitarimas yra sudarytas ir atitinka nustatytus reikalavimus, tenka tokį susitarimą sudariusiai mažmeninės prekybos įmonei.

(64) Šiuo atveju iš surinktų duomenų matyti, kad MAXIMA LT, UAB ir tiekėjų sudarytose tiekimo sutartyse buvo įrašytos su prekių grąžinimu susijusios nuostatos.

8.1. Sutarties 22 punkto A varianto vertinimas

(65) Kaip minėta, nagrinėjamu atveju standartinės sutarties 22 punkto A variante buvo nurodyta, kad „*Pirkėjas turi teisę grąžinti prekes ir dėl kitų priežasčių (greitai pasibaigs prekių tinkamumo naudoti terminas, prekės neturi paklausos ir t.t.), o pardavėjas privalo jas priimti atgal. Prekės pardavėjui grąžinamos išrašant PVM sąskaitą-faktūrą, ant kurios užrašoma, debetinė*

⁷² Oficialusis leidinys L, 2002 m. vasario 1 d, Nr. 31-1. Reglamentas iš dalies keistas 2003 m. liepos 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1642/2003 bei 2006 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 575/2006.

⁷³ Bylos 1 tomas, 13 ir 44 lapai.

pažyma“ ir kurioje nurodoma PVM sąskaitos-faktūros, pagal kurią daromas gražinimas, numeris ir data“.

(66) Konkurencijos taryba daro išvadą, kad minėta nuostata pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą, atsižvelgusi į toliau nurodytus argumentus.

(67) Visų pirma, tiek su maisto prekių, tiek ir su ne maisto prekių tiekėjais buvo sudaromos vienodos formos sutartys, ir, nesant jokių paaiškinimų bei papildomų susitarimų, iš tokių sutartinių nuostatų formuluočių galima suprasti, kad prekių gražinimai yra galimi bet kurio tiekėjo atžvilgiu, nepriklausomai nuo to, ar jis tiekia maisto prekes, ar ne.

(68) Antra, kaip matyti, standartinėse sutartyse yra aiškiai nurodoma MAXIMA LT, UAB teisė gražinti prekes, tuo tarpu tiekėjui yra numatyta pareiga gražinamas prekes priimti („<...> pardavėjas privalo jas priimti atgal“). Taigi, akivaizdu, kad sutartyse tiekėjų atžvilgiu yra įtvirtinta reikalavimo teisė. Tai, kad MAXIMA LT, UAB savo diskrecija tokio reikalavimo konkrečiu atveju gali ir neišreikšti faktiškai gražindama prekes, nekeičia tokios nuostatos kaip reikalavimo pobūdžio.

(69) Trečia, kaip nustatyta tyrimo metu, nėra sudaryti jokie papildomi sąrašai dėl greitai gendančių prekių, jos nėra niekaip aiškiai išskiriamos nei sutartyse, nei jokiais papildomais susitarimais kaip negražintinos. Kaip minėta, kai kurie tiekėjai nurodė, kad tiekia greitai gendančias maisto prekes. Taip pat sutartyse nėra niekur aiškiai įtvirtinta, kad gali būti gražinamos tik tos negreitai gendančios maisto prekės, įskaitant gėrimus, kurių nedraudžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas. Taigi, tokiu atveju pagal formuluotę minėta sutarties nuostata gali būti taikoma tiek greitai gendančių maisto prekių, tiek ir negreitai gendančių maisto prekių, kurias gražinti draudžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas, atžvilgiu, tuo pažeidžiant įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą. Dėl abstraktaus sutarties nuostatos turinio ir nesant jokių kitų paaiškinimų nėra pagrindo teigti, kad ji atitinka Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytas išimties sąlygas.

(70) Tyrimo metu MAXIMA LT, UAB nurodė, kad [KOMERCINĖ PASLAPTIS]⁷⁴. Tačiau MAXIMA LT, UAB nepateikė jokių įrodymų, kad tiekėjams buvo žinoma, kad ši nuostata nėra taikoma Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo draudžiamų gražinti prekių atžvilgiu, nors būtent įmonė turi pagrįsti, kad susitarimas atitinka įstatymo reikalavimus. Taip pat nė vienas maisto prekių tiekėjas tokios aplinkybės nepatvirtino.

(71) Tai, kad įmonė yra priėmusi tam tikrus vidinius teisės aktus savaime neįrodo, kad tiekėjai žinojo apie tokių vidinių teisės aktų egzistavimą, o jei ir būtų apie tai informuoti, kad dėl tokių aplinkybių būtų galėję užtikrintai žinoti MAXIMA LT, UAB poziciją gražinti tik MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto leidžiamas gražinti prekes. Be to, akivaizdu, kad tiekėjai nevienareikšmiškai supranta nagrinėtinas sutarties nuostatas. Dėl prekių gražinimų kai kurie tiekėjai nurodė, kad sutarties nuostata praktikoje nėra taikyta ir pagal ją prekės praktikoje negražinamos, tačiau kiti tiekėjai paaiškino, kad sutarties nuostatos numato prekių gražinimus. Taip pat vieniems tiekėjams atrodė, kad sutarčių nuostatos Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo nepažeidžia, kai tuo tarpu kiti nurodė priešingai, o kai kurie tiekėjai nurodė, kad negali atsakyti, ar sutarties nuostatos pažeidžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą⁷⁵. Todėl akivaizdu, kad dėl standartinės sutarties 22 punkto nuostatos tiekėjai neturėjo informacijos, kad ši nuostata yra traktuotina kaip netaikytina draudžiamų gražinti prekių atžvilgiu.

(72) Ketvirta, minėtoje sutarties 22 punkto nuostatoje įvardinami atvejai – pavyzdžiai, kuomet šią teisę įmonė gali realizuoti – dėl to, kad greitai pasibaigs prekių tinkamumo naudoti terminas ar prekės nepaklausios ir t. t. Atkreiptinas dėmesys, kad sutarties nuostatoje nurodoma, kad MAXIMA LT, UAB gali gražinti prekes ir tais atvejais, kai greitai pasibaigs prekių tinkamumo naudoti terminas. Tačiau pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą būtų galima gražinti negreitai gendančias maisto prekes tik

⁷⁴ Bylos 2 tomas, 3 lapas.

⁷⁵ Žr. nutarimo 3 dalį.

tuo atveju, jei tokios prekės galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino (bei tenkinant visas kitas sąlygas). Taigi, pati įstatymo nuostatos esmė yra drausti reikalauti iš tiekėjo priimti tokias prekes, kurių tinkamumo vartoti terminas greitai pasibaigs. Tačiau, kaip minėta, tyrimo metu įmonė nepateikė jokių įrodymų, kad tiekėjams buvo žinoma, kad ši nuostata nėra taikoma draudžiamų gražinti prekių atžvilgiu ar turėtų būti interpretuojama kitokiu įstatymui neprieštaraujančiu būdu.

8.2. Sutarties 22 punkto B varianto vertinimas

(73) Taip pat nustatyta, kad bent vienoje sutartyje 22 punkte buvo įtvirtinta, kad „Pirkėjas turi teisę gražinti prekes ir dėl kitų priežasčių, jeigu informavo apie tai Pardavėją prieš 21 dieną. Prekės Pardavėjui gražinamos toje pačioje pakuotėje, kurioje buvo atvežtos, geros prekinės išvaizdos, nepažeista pakuote. Gražinimas įforminamas išrašant debetinę sąskaitą, laikantis buhalterinės apskaitos reikalavimų“⁷⁶.

(74) Šios nuostatos taip pat vertintinos kaip pažeidžiančios Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą.

(75) Visų pirma pastebėtina, kad šis tiekėjas, kaip matyti iš tyrimo metu surinktos medžiagos⁷⁷ tiekia įvairaus pobūdžio prekes, t. y. tiek ne maisto prekes, tiek ir maisto prekes, kurios, be kita ko, yra ir greitai gendantys, ir negreita gendantys maisto produktai. Taigi, šis tiekėjas laikytinas maisto prekių ir gėrimų tiekėju.

(76) Antra, minėtoje sutarties nuostatoje įtvirtinta pirkėjo (t. y. MAXIMA LT, UAB) teisė gražinti prekes. Nors šioje nuostatoje nėra nurodyta pareiga pardavėjui tokias prekes priimti, tačiau nėra jokio pagrindo manyti, kad tiekėjas turėtų kokią nors savarankišką teisę tokių prekių nepriimti. Taigi, iš esmės nuostata taip pat yra reikalavimo pobūdžio.

(77) Trečia, tiekėjas, su kuriuo sudaryta sutartis su šia nuostata, tiekia greitai gendančias ir negreita gendančias maisto prekes. Tačiau sutartyje nėra sudaryti jokie papildomi sąrašai dėl greitai gendančių prekių, jos nėra niekaip aiškiai išskiriamos nei sutartyse, nei jokiais papildomais susitarimais kaip negražintinos. Taip pat sutartyje nėra niekur aiškiai įtvirtinta, kad gali būti gražinamos tik tos negreita gendančios maisto prekės, kurių nedraudžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas. Jokių papildomų susitarimų dėl prekių gražinimo nebuvo.

(78) Taigi, minėta sutarties nuostata, įgalinanti MAXIMA LT, UAB gražinti tiekėjui greitai gendančias maisto prekes prieštarauja Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktui. Be to, nuostatoje nurodytos sąlygos prekių gražinimui taip pat iš esmės neatspindi Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytų išlygų, kada galima gražinti negreita gendančias prekes, sąlygų.

(79) Kaip minėta, pagal MPĮNVDĮ galima gražinti tik tas prekes, kurios galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino bei tenkinamos ir kitos išlygos sąlygos. Tačiau sutarties nuostatoje nurodytas 21 dienos terminas informuoti tiekėją apie prekių gražinimą nėra susietas su prekių tinkamumo vartoti terminu ir neužkerta kelio gražinti negreita gendančių maisto prekių, kurios galioja mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino. Taigi, minėta sutarties nuostata pagal formuluotę gali būti taikoma tiek greitai gendančių maisto prekių, tiek ir negreita gendančių maisto prekių, kurias gražinti draudžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas, atžvilgiu, tuo pažeidžiant įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą.

8.3. Sutarčių 22 punkto nuostatų dėl prekių gražinimo įgyvendinimo vertinimas

(80) Kaip matyti iš Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio nuostatų, jų pažeidimui konstatuoti nėra būtina nustatyti, kiek faktiškai nagrinėjamos

⁷⁶ Sutartyje su [KOMERCINĖ PASLAPTIS] (bylos 3 tomas, 85 lapas).

⁷⁷ Bylos 3 tomas, 89-92 lapai.

sutarties nuostatos buvo taikomos praktikoje, taip pat nebūtina nustatyti dėl šių veiksmų kilusių neigiamų pasekmių tiekėjams. Atitinkamai, nustatant pažeidimo faktą nėra būtina nustatyti, kokia apimtimi tiekėjai ar didelę galią turinti mažmeninės prekybos įmonė laikėsi sutartyje nurodytų nuostatų.

(81) Dėl šios priežasties MPĮNVDĮ pažeidimo fakto nustatymui neturi reikšmės MAXIMA LT, UAB argumentai bei kai kurių tiekėjų patvirtinimai, kad sutarties nuostatos dėl maisto prekių gražinimo faktiškai nebuvo taikomos. Tai taip pat reiškia, kad vertinant, ar veiksmai atitinka pažeidimo sudėtį, neturi reikšmės, dėl kokių priežasčių ir ar tyčia, ar dėl neatsargumo mažmeninės prekybos įmonė atliko veiksmus.

(82) Pozicijos, kad Įstatymo pažeidimo sudėtis yra formali, Konkurencijos taryba laikėsi ir anksčiau (žr. Konkurencijos tarybos 2012 m. birželio 6 d. nutarimą Nr. 1S-74 „Dėl UAB „Palink“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“)⁷⁸, o ją iš esmės patvirtino ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) 2013 m. spalio 18 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1014/2013 (UAB „Palink“ v Konkurencijos taryba).

(83) Įmonė nurodė, kad tiekėjai turėjo žinoti imperatyvias MPĮNVDĮ nuostatas ir žinojo, kad nagrinėjamos sutarties nuostatos nėra taikomos draudžiamų gražinti prekių atžvilgiu. Tačiau pažymėtina, kad vien tai, kad tiekėjai taip pat yra verslininkai ir dėl to turi žinoti imperatyvias teisės aktų nuostatas, nepašalina mažmeninės prekybos įmonės atsakomybės užtikrinti, kad santykiuose su tiekėjais nebūtų atliekami MPĮNVDĮ 3 straipsniu draudžiami veiksmai. Atkreiptinas dėmesys, kad MPĮNVDĮ draudimai taikomi būtent didelę rinkos galią turinčioms mažmeninės prekybos įmonėms (o ne tiekėjams) ir būtent šioms mažmeninės prekybos įmonėms sukuria pareigą neatlikti šiame įstatyme draudžiamų veiksmų. Atitinkamai, maisto prekių tiekėjai, kaip šio įstatymo ginami subjektai, neprivalo prisiimti mažmeninės prekybos įmonėms taikomos pareigos dėl šio įstatymo reikalavimų laikymosi. Pažymėtina, kad sekant Įmonės pozicija, tiekėjai iš esmės patys privalėtų įvertinti, ar jų atžvilgiu atliekami mažmeninės prekybos įmonės veiksmai nepažeidžia MPĮNVDĮ reikalavimų. Tačiau akivaizdu, kad tai prieštarautų MPĮNVDĮ esmei ir tikslams, kadangi šiuo įstatymu siekiama būtent uždrausti jame nurodytus veiksmus šio įstatymo ginamų tiekėjų atžvilgiu ir jiems neturėtų būti perkelta pareiga patiems rūpintis, kad įstatyme nurodyti nesąžiningi ir draudžiami veiksmai nebūtų atliekami jų atžvilgiu.

(84) MAXIMA LT, UAB teigimu, MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą numato išimties sąlygas ir atitinkamai ne visais atvejais reikalavimas tiekėjui priimti neparduotas prekes savaime neigiamai veikia tiekėjus. Tačiau šie Įmonės teiginiai yra nepagrįsti ir nepašalina nagrinėjamos sutarties nuostatos prieštaravimo MPĮNVDĮ dėl toliau nurodytų priežasčių.

(85) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą kaip bendrą taisyklę numato draudimą reikalauti priimti maisto prekes, o toks draudimas netaikomas tik tenkinant griežtas minėtame punkte nurodytas sąlygas. Taigi, mažmeninės prekybos įmonė ir tiekėjas negalėtų susitarti, pavyzdžiui, dėl greitai gendančių maisto prekių ar dėl negreitai gendančių maisto prekių, kurios galioja mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino, gražinimo ir t. t. Atitinkamai, MAXIMA LT, UAB, įtvirtinusi nagrinėjamas sutarties nuostatas, kurios numatė teisę reikalauti iš tiekėjo priimti iš esmės bet kokias maisto prekes, pažeidė Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtintą draudimą reikalauti priimti prekes, kurias draudžiama gražinti, o toks nagrinėjamų nuostatų neigiamas poveikis yra preziumuojamas.

(86) Todėl priešingai nei teigia MAXIMA LT, UAB, Konkurencijos taryba neprivalo papildomai vertinti, koks buvo konkrečiai sutarties nuostatų poveikis tiekėjui ir rinkai bei kaip konkrečiai nagrinėjami veiksmai pažeidė ūkinės veiklos sąžiningą praktiką. Atitinkamai tai, kad, Įmonės teigimu, MAXIMA LT, UAB faktiškai nepasinaudojo ar net ir neketino pasinaudoti sutartyse įtvirtinta teise gražinti maisto prekes tiekėjams, taip pat nepaneigia, kad šios teisės įtvirtinimas sutartyse su tiekėjais yra pakankama aplinkybė pripažinti, kad vis dėlto Įmonės

⁷⁸ Paskelbtas Konkurencijos tarybos interneto svetainėje http://kt.gov.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1377.

reikalavimas tiekėjams priimti gražinamas maisto prekes yra išreikštas, yra galimas ir sukuriantis privalomas pasekmes tiekėjams šias prekes priimti, be kita ko, tai padaryti savo sąskaita ir transportu⁷⁹.

(87) Tokiais veiksmais, atsižvelgus į Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatas, yra bloginama tiekėjų padėtis, kadangi tiekėjui perkeliama rizika, susijusi su MAXIMA LT, UAB nerealizuotomis prekėmis, nors prekes jau yra priėmusi įmonė. Taigi įmonei jau yra perėjusi rizika dėl tolimesnio prekių realizavimo.

(88) Pastebėtina, kad būtent mažmeninės prekybos įmonė, atsižvelgus į tai, kad jos pagrindinė veikla yra prekių pardavimas vartotojams, geriausiai žino prekių pardavimo riziką, ji tiesiogiai gali planuoti užsakomų maisto prekių ir gėrimų kiekius. Tuo tarpu tiekėjas, pareigos minimizuoti kokius nors galimus mažmeninės prekybos įmonės nuostolius neturi. Įstatymų leidėjas Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme numatė, kokia apimtimi įstatyme nurodytais atvejais gali būti paskirstyta rizika tarp tiekėjo ir mažmeninės prekybos įmonės. Todėl mažmeninės prekybos įmonė, pažeisdama Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatas, riziką, susijusią su įmonės jau įsigytų prekių perpardavimu, neproporcingai perkeltų tiekėjui. Kadangi tiekėjui numatoma didesnė rizika sutartinėmis nuostatomis, mažmeninės prekybos įmonės veiksmai gali neigiamai paveikti tiekėjo galimybes planuoti investicijas ir taikyti naujoves dėl sumažėjusių pajamų ir atsirandančio didesnio neapibrėžtumo.

(89) MAXIMA LT, UAB nurodė, kad nerealizuojama įmonės teisė gražinti prekes tiekėjui nesukelia jam jokių pareigų, todėl objektyviai negali sąlygoti jokio tiekėjo padėties bloginimo ir poveikio jo interesams⁸⁰. Tačiau vien jau tokia papildoma veiklos rizika, kurią mažmeninės prekybos įmonė perkelia tiekėjams, net jei ji ir nepasireiškštų faktiniu reikalavimu konkrečiu atveju, didina tiekėjų veiklos neapibrėžtumą ir prieštarauja Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktui. Akivaizdu, kad pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto reikalavimus siekiama įtvirtinti tiekėjų išankstinį užtikrinimą, kad jiems nebus gražintos prekės ne dėl nuo tiekėjų priklausančių priežasčių, o jei tokia galimybė vis dėlto būtų numatyta, tai ji turi atitikti griežtas įstatyme numatytas išimties sąlygas, nepriklausomai nuo to, ar tokia galimybė gražinti prekes būtų faktiškai pasinaudota ar ne.

(90) Apibendrinusi aukščiau šio nutarimo 8 dalyje išdėstytas aplinkybes, Konkurencijos taryba konstatuoja, kad MAXIMA LT, UAB, kaip didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė, sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais įtvirtinusi nagrinėjamas sutarties 22 punkto nuostatas dėl maisto prekių gražinimo, pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą.

9. Dėl Konkurencijos tarybos vykdomos MPĮNVDĮ stebėsenos įtakos pažeidimo konstatavimui

(91) MAXIMA LT, UAB teigimu, Konkurencijos taryba nuo 2010 m. analizavo ir vertino jos sutartis, taip pat žinojo ir apie nuostatas, kurių atžvilgiu yra atliekamas tyrimas. Kadangi Konkurencijos taryba MAXIMA LT, UAB atžvilgiu nepasisakė nė vieno stebėsenos proceso metu, tai, Įmonės nuomone, Konkurencijos tarybos 2011 m. kovo 1 d., 2012 m. kovo 1 d. bei 2013 m. vasario 28 d. stebėsenos pažymos⁸¹ ir 2010 m.⁸² bei 2011 m.⁸³ Konkurencijos tarybos darbo ataskaitos suteikė Įmonei teisėtą ir pagrįstą lūkestį, kad MAXIMA LT, UAB sutartyse įtvirtinta ir nagrinėjama nuostata dėl prekių gražinimo neprieštarauja Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams.

⁷⁹ Standartinės sutarties 23 punktas, 32 tomas, 19 lapas.

⁸⁰ Bylos 32 tomas, 28 lapas.

⁸¹ Paskelbtos Konkurencijos tarybos interneto svetainėje <http://kt.gov.lt/index.php?show=mppazymos>.

⁸² Paskelbta Konkurencijos tarybos interneto svetainėje http://kt.gov.lt/veikla/2010_lt.pdf.

⁸³ Paskelbta Konkurencijos tarybos interneto svetainėje http://kt.gov.lt/veikla/2011_3_lt.pdf.

(92) LVAT yra apibendrinęs teisėtų lūkesčių sampratą pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką⁸⁴. LVAT, remdamasis Konstitucinio Teismo nutarimais, pažymėjo, kad teisėtų lūkesčių apsauga yra vienas iš neatsiejamų teisinės valstybės principo elementų. Valstybė privalo vykdyti priimtus įsipareigojimus asmeniui, nes neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Tačiau įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsauga nereiškia, kad tam tikra įstatymu nustatyta sistema negali būti pertvarkoma. Įvertinęs ESTT praktiką, LVAT pažymėjo, kad teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu taikoma kiekvienam asmeniui, esančiam padėtyje, kuri leidžia manyti, kad institucija sukėlė jam pagrįstą vilčių dėl suteiktų konkrečių garantijų. ESTT taip pat yra nurodęs, kad garantijomis, galinčiomis suteikti tokių vilčių, laikoma tiksli, nesąlygiška, nuosekli ir tam teisę turinčių patikimų šaltinių, nesvarbu kokia forma, pateikta informacija⁸⁵.

(93) MAXIMA LT, UAB nurodė, kad stebėsenos pažymos (o taip pat metinės darbo ataskaitos), kaip MPĮNVDI kontrolę atliekančios institucijos parengtas dokumentas, pats savaime suteikia teisėtą ir pagrįstą lūkestį Įmonei tikėti pažymose pateiktais teiginiais ir Konkurencijos tarybos veiksmais. Įmonės teigimu, Konkurencijos taryba pateikė aiškius ir tiesioginius nurodymus pateikti su tiekėjais sudarytas sutartis, ir žinojo apie su prekių gražinimu susijusias sutartines nuostatas, MPĮNVDI stebėsenos pažymose pateikė aiškius ir nedviprasmiškus teiginius, apie tai, kad tokios sutartys buvo analizuojamos, jokių pastabų neišsakė, ir todėl sukūrė Įmonei pagrįstus teisėtus lūkesčius dėl to, kad šio tyrimo metu tirtos sutartinės nuostatos atitinka MPĮNVDI⁸⁶.

(94) Vis dėlto, atsižvelgus į minėtus teismų paaiškinimus dėl teisėtų lūkesčių ir toliau nurodytas aplinkybes, laikytina, kad MAXIMA LT, UAB pozicija dėl, jos nuomone, pažeisto teisėtų lūkesčių principo yra nepagrįsta ir nesudaro pagrindo atleisti nuo atsakomybės padarius MPĮNVDI pažeidimą.

(95) Savo poziciją dėl jos teisėtų lūkesčių MAXIMA LT, UAB grindžia tik tam tikrais iš konteksto išimtais teiginiais iš Konkurencijos tarybos Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo stebėsenos pažymų bei Konkurencijos tarybos metinių darbo ataskaitų.

(96) Pirmiausia pastebėtina, kad Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 9 straipsnis nustato šio įstatymo pažeidimų tyrimo ir nagrinėjimo procedūrą, kurios nėra pagrindo sutapatinti su šio įstatymo 14 straipsnyje nustatyta pareiga Konkurencijos tarybai teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) metinę šio įstatymo stebėsenos pažymą ar Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme numatyta pareiga teikti metinę darbo ataskaitą.

(97) Stebėsenos pažymoje nurodomi priimant MPĮNVDI siekti tikslai, priėmus įstatymą pasiekti tikslai, neigiamos pasekmės (jei tokių buvo) ir, esant būtinybei, – pasiūlymai dėl šio įstatymo tobulinimo arba išvada, kad tokios būtinybės nėra. Nėra pagrindo teigti, kad pažyma būtų skirta didelę rinkos galią turinčioms mažmeninės prekybos įmonėms, o pažymos tikslas būtų užtikrinti jas dėl kokių nors veiksmų teisėtumo. Taip pat Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme nėra jokių nuostatų, įtvirtinančių stebėseną kaip *ex ante* priežiūros mechanizmą, kuris galėtų suteikti teisinį tikrumą dėl elgesio rinkoje. Taigi, stebėsenos pažyma iš esmės yra ataskaitos ir informacinio pobūdžio dokumentas.

(98) MAXIMA LT, UAB taip pat akcentavo, kad Konkurencijos tarybai pateikė sutartis dar 2010 m., bei informavo, kad jos nesikeitė, o Konkurencijos taryba turėjo žinoti apie nagrinėjamas sutarties nuostatas nuo 2010 m. Tačiau pažymėtina, kad vien tai, kad Įmonė pateikė Konkurencijos tarybai sutartis su nagrinėjama nuostata ir Konkurencijos taryba galėjo žinoti apie minėtą nuostatą sutartyje, dar nesudaro pagrindo teigti, kad Įmonei galėjo kilti pagrįstų lūkesčių, nesant

⁸⁴ Žr. LVAT 2011 m. liepos 28 d. nutartį Nr. A⁴⁴⁴-2863/2011, UAB „Irvista“ v. Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos; taip pat šioje nutartyje nurodytus Konstitucinio Teismo ir ESTT sprendimus.

⁸⁵ Teisingumo Teismo 2011 m. kovo 17 d. sprendimas byloje C-221/09, *AJD Tuna Ltd v. Direttur tal-Agricoltura u s-Sajd, Avukat Generali*, 71-72 punktai ir juose nurodyta teismų praktika.

⁸⁶ Bylos 32 tomas, 34 lapas.

Konkurencijos tarybos konkrečių garantijų dėl tokių nuostatų teisėtumo⁸⁷. Be to, Konkurencijos taryba niekada neteikė MAXIMA LT, UAB jokių aiškių užtikrinimų (garantijų) konkrečiai dėl nagrinėjamų nuostatų teisėtumo, bei tuo labiau – nesuteikė Įmonei jokių teisių, susijusių su nagrinėjamų nuostatų naudojimu.

(99) Nors Įmonė savo poziciją grindžia Paaiškinimuose nurodydama įvairias ištraukas⁸⁸ iš Konkurencijos tarybos stebėsenos pažymų⁸⁹ bei Konkurencijos tarybos darbo ataskaitų⁹⁰, tačiau nė vienu atveju Konkurencijos taryba nepasisakė dėl nagrinėjamų MAXIMA LT, UAB sutarties nuostatų ir neteikė individualaus jų vertinimo dėl atitikties MPĮNVDĮ reikalavimams.

(100) Galiausiai pati MAXIMA LT, UAB pažymėjo, kad Konkurencijos taryba jokių pastabų dėl nagrinėjamų sutarties nuostatų atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams neišsakė nei viešai (stebėsenos pažymose ar darbo ataskaitose), nei individualiai, taip pat nebuvo pradėjusi jokių tyrimų ir nepateikė jokių paklausimų dėl minėtų sutartinių nuostatų⁹¹. Taigi, pati Įmonė pripažįsta, kad Konkurencijos taryba niekada anksčiau netyrė šiame tyrime nagrinėjamų nuostatų ir nei viešai, nei individualiai neteikė jokių aiškių užtikrinimų konkrečiai dėl nagrinėjamų nuostatų teisėtumo Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams.

(101) Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, nėra pagrindo teigti, kad MAXIMA LT, UAB galėjo turėti pagrįstus teisėtus lūkesčius, kad jos naudojamos sutartys neprieštarauja MPĮNVDĮ, įskaitant ir šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto, reikalavimus.

10. Dėl MAXIMA LT, UAB taikytinų sankcijų

(102) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad Konkurencijos taryba, nustačiusi šio įstatymo pažeidimą, vadovaudamasi objektyvumo ir proporcingumo principais, turi teisę skirti mažmeninės prekybos įmonei šiame įstatyme nustatytą baudą ir nustatyti įpareigojimą mažmeninės prekybos įmonei nutraukti draudžiamus nesąžiningus veiksmus ar įpareigojimą atlikti veiksmus, atkursiančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, įskaitant sutarties pakeitimą.

(103) MPĮNVDĮ 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad už šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus mažmeninės prekybos įmonei skiriama piniginė bauda iki keturių šimtų tūkstančių litų. Šio straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad mažmeninės prekybos įmonei skiriamos baudos dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pažeidimo trukmės ir masto, atsakomybę sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių. Skiriant MAXIMA LT, UAB baudą atsižvelgiama į pažeidimo pobūdį – šiuo atveju MAXIMA LT, UAB atliko veiksmus, kurie draudžiami Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktu. Tačiau nenustatyta, kad MAXIMA LT, UAB faktiškai grąžindavo prekes tiekėjams.

(104) Nustatant MAXIMA LT, UAB skirtinos baudos dydį taip pat būtina atsižvelgti į pažeidimo trukmę ir mastą.

(105) Dėl pažeidimo trukmės pažymėtina, kad standartinės sutartys su nagrinėjamomis nuostatomis, įtvirtintomis tiekimo sutarčių 22 punkte nuo Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo įsigaliojimo nesikeitė, t. y. buvo pratęšiamos arba tapdavo neterminuotos ir galiavo iki buvo sudaromos naujos sutartys su tiekėjais⁹². Taigi, pažeidimo

⁸⁷ Šiuo aspektu žiūrėti Bendrojo Teismo 2012 m. rugsėjo 27 d. sprendimą byloje T-387/09 *Applied Microengineering Ltd v Komisija*, 56-62 punktai.

⁸⁸ Bylos 32 tomas, 31-32 ir 38 lapai.

⁸⁹ 2010 m. kovo 1 d. stebėsenos pažyma, 3-4 psl.; 2012 m. kovo 1 d. stebėsenos pažyma, 3, 5 psl.; 2013 m. vasario 28 d. stebėsenos pažyma, 4, 7 psl.

⁹⁰ 2010 m. darbo ataskaita, 10-11 psl.; 2011 m. darbo ataskaita, 20 psl.

⁹¹ Bylos 1 tomas, 80 lapas.

⁹² Pavyzdžiui, bylos 9 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 25 lapas; bylos 17 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 29 lapas; bylos 21 tomas, 4 lapas ir 27 tomas, 42 lapas.

pradžia laikytina Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo įsigaliojimo data – 2010 m. balandžio 1 d.

(106) Nors MAXIMA LT, UAB nurodė, kad nuo 2013 m. birželio mėn. derantis su tiekėjais naudojamos naujos formos standartinės sutartys, kuriose nagrinėjamų sutartinių nuostatų neliko⁹³, tačiau naujos formos sutartys sudarytos ne su visais maisto prekių ir gėrimų tiekėjais⁹⁴. Tačiau visiems tiekėjams 2013 m. gruodžio 2 d.⁹⁵ Įmonė išsiuntė raštą su paaiškinimais apie minėtų sutartinių nuostatų turinį ir jų netaikymą draudžiamų grąžinti prekių atžvilgiu, o 2013 m. gruodžio 3 d. analogiška informacija buvo patalpinta ir MAXIMA LT, UAB interneto svetainėje⁹⁶.

(107) Apibendrinus tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad MAXIMA LT, UAB padarytas pažeidimas laikytinas tęstiniu pažeidimu, kuris truko nuo 2010 m. balandžio 1 d. bent iki 2013 m. gruodžio 3 d. (įvertinant ir tai, kad Įmonė visiems tiekėjams išsiuntė minėtus raštus)⁹⁷ (apie 3 metus ir 8 mėnesius), t. y. labai ilgai.

(108) Tačiau, įvertinusi Įmonės argumentus, susijusius su klaidinga Konkurencijos tarybos parengtų MPĮNVDĮ stebėsenos pažymų interpretacija, Konkurencijos taryba daro išvadą, kad nagrinėjamu atveju yra pagrindas vadovaujantis objektyvumo ir proporcingumo principais sprendžiant dėl pažeidimo trukmės įtakos baudos dydžiui, atsižvelgti į papildomas aplinkybes. MPĮNVDĮ įsigaliojo tik 2010 m. balandžio 1 d. Taigi, tiek šis įstatymas galioja, tiek šio įstatymo stebėseną trunka santykinai neilgą laikotarpį, todėl nėra susiformavusios stebėsenos praktikos. Negalima atmesti, kad dėl šių išimtinių aplinkybių galėjo susidaryti situacija, kai Įmonė galėjo klaidingai interpretuoti Konkurencijos tarybos atliekamą stebėseną ir jos pagrindu rengiamas metines pažymas kaip *ex ante* peržiūros įrankį Įmonės sutarčių atitikties MPĮNVDĮ nuostatomis vertinti. Tai galėjo lemti, kad Įmonė, nesulaukusi tiesioginių Konkurencijos tarybos pastabų dėl Įmonės sutarčių nė vienoje stebėsenos pažymoje, dėl šios aplinkybės galėjo suklysti dėl sutarčių atitikties MPĮNVDĮ reikalavimams.

(109) Dėl šių priežasčių nagrinėjamu atveju baudos dydžio skaičiavimui atsižvelgiama į pažeidimo laikotarpį, kurios pradžia – tyrimo dėl MAXIMA LT, UAB veiksmų atitikties MPĮNVDĮ reikalavimams pradžia, t. y. kai Įmonė galėjo sužinoti apie 2013 m. rugsėjo 24 d. nutarimą dėl tyrimo pradėjimo ir turėjo neabejotinai suprasti, kad nagrinėjamos sutarties 22 punkto nuostatos gali pažeisti MPĮNVDĮ reikalavimus. Šio laikotarpio pabaiga laikytina 2013 m. gruodžio 3 d., kai Įmonė nutraukė pažeidimą tuo užkirsdama kelią žalingoms jo pasekmėms. Taigi baudos dydžiui įtaką darantis pažeidimo laikotarpis truko apie du mėnesius.

(110) Vertinant pažeidimo mastą, Konkurencijos taryba atsižvelgia į tai, kad sutartys su 22 punkto A varianto⁹⁸ nuostatomis buvo standartinės, tačiau tyrimo metu nustatyta, kad sutartyse yra ir kitokių nuostatų: kai kuriais atvejais sutartyse buvo nurodoma, kad sutarties 22 punktas nenaudojamas, o kai kuriose kitose sutartyse buvo įvairios kitokio turinio nei standartinės sutarties sąlyga nuostatos dėl prekių grąžinimo. Pagal bylos medžiagoje esančią informaciją, sutartys su 22 punkto A varianto nuostatomis buvo sudarytos bent su 21 tiekėju⁹⁹, o su sutarties 22 punkto B

⁹³ Bylos 1 tomas, 87-88 lapai.

⁹⁴ Bylos 4 tomas, 162-163 lapai.

⁹⁵ Ši data nurodoma ant įmonės pateikto tiekėjų, kuriems siųstas raštas, sąrašo perduoto „Lietuvos paštui“ – pastaba (bylos 4 tomas, 95 lapas).

⁹⁶ Bylos 1 tomas, 90-91 lapai.

⁹⁷ Atkreiptinas dėmesys, kad nors tiekėjams informacija buvo išsiųsta 2013 m. gruodžio 2 d., tačiau aktuali šiuo atveju 2013 m. gruodžio 3 d., t. y. interneto svetainėje informacijos paskelbimo diena, kadangi, kaip matyti iš tiekėjų patvirtinimų (bylos 29 tomas, 1-14 lapai; bylos 30 tomas, 1-14 lapai), Įmonės raštas juos galėjo pasiekti ne tą pačią dieną, o, pavyzdžiui, 2013 m. gruodžio 6 d.

⁹⁸ „22. Pirkėjas turi teisę grąžinti prekes ir dėl kitų priežasčių (greitai pasibaigs prekių tinkamumo naudoti terminas, prekės neturi paklausos ir t.t.), o pardavėjas privalo jas priimti atgal. Prekės pardavėjui grąžinamos išrašant PVM sąskaitą-faktūrą, ant kurios užrašoma, debetinė pažyma“ ir kurioje nurodoma PVM sąskaitos-faktūros, pagal kurią daromas grąžinimas, numeris ir data“.

⁹⁹ Bylos 2 tomas, 74, 86, 99, 105, 153, 179, 189 lapai; bylos 3 tomas, 16 ir 28 lapai; bylos 6 tomas, 10 lapas; bylos 9 tomas, 68 lapas; bylos 13 tomas, 21 lapas; bylos 15 tomas, 13 lapas; bylos 16 tomas, 13 lapas; bylos 17 tomas, 12 lapas; bylos 18 tomas, 17 lapas; bylos 19 tomas, 25 lapas; bylos 20 tomas, 11 lapas; bylos 21 tomas, 13 lapas; bylos 22 tomas, 8A lapas; bylos 25 tomas, 36 lapas.

varianto¹⁰⁰ nuostatomis nustatytas bent vienas atvejis¹⁰¹. Taigi, tyrimo metu nenustatyta, kad sutarties 22 punkto A ir B varianto sutartys būtų naudotos su dideliu skaičiumi tiekėjų. Atitinkamai, šiuo atveju nėra pagrindo daryti išvadą, kad pažeidimo mastas buvo didelis.

(111) Konkurencijos taryba nustatė MAXIMA LT, UAB atsakomybę lengvinančią aplinkybę. Remiantis MAXIMA LT, UAB pateikta informacija¹⁰², Įmonė ėmėsi veiksmų, kad užkirstų kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms. MAXIMA LT, UAB nurodė, kad ji išsiuntė laišką su detaliais sutarties nuostatų dėl prekių grąžinimo taikymo išaiškinimais visiems maisto prekių ir gėrimų tiekėjams, taip pat paskelbė tokio paties turinio pranešimą savo interneto svetainėje. Apklausus kai kuriuos tiekėjus, jie patvirtino, kad gavo tokį MAXIMA LT, UAB raštą¹⁰³. Be to, MAXIMA LT, UAB nurodė, kad parengė naujo standarto tipinę sutartį ir su tiekėjais vykdo dėl jų derybas. Taip pat nurodė, kad siekdama užtikrinti Įstatymo reikalavimų prekių grąžinimams laikymąsi, MAXIMA LT, UAB išleido naujus nurodymus, ir papildė darbuotojų pareigybių aprašymus.

(112) MAXIMA LT, UAB atsakomybę sunkinančių aplinkybių Konkurencijos taryba nenustatė.

(113) Įvertinus aukščiau paminėtas baudos skyrimui reikšmingas aplinkybes bei vadovaujantis objektyvumo ir proporcingumo principais, MAXIMA LT, UAB už Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto reikalavimų pažeidimą skiriama 40 000 (keturiasdešimt tūkstančių) litų pinigine bausme.

Vadovaudamasi Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktu, 9 straipsnio 2 dalies 1 punktu, 3 dalimi bei 11 straipsnio 1, 5, 6, ir 8 dalimis,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

1. Pripažinti, kad MAXIMA LT, UAB, sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais įtvirtinusi nuostatas, kad ši mažmeninės prekybos įmonės turi teisę be apribojimų grąžinti maisto prekes bei gėrimus, o tiekėjai turi pareigą priimti tokias grąžinamas prekes, pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimus.

2. Už šio nutarimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytą pažeidimą MAXIMA LT, UAB skirti 40 000 (keturiasdešimt tūkstančių) litų pinigine bausme.

3. Įpareigoti MAXIMA LT, UAB per 5 darbo dienas nuo šio nutarimo rezoliucinės dalies 2 punkte nurodytos baudos sumokėjimo pranešti apie tai Konkurencijos tarybai ir pateikti tai patvirtinančius įrodymus.

Nutarimas per 20 dienų nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Vadovaujantis Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 11 straipsnio 10 dalimi, paskirta pinigine bausme per tris mėnesius nuo nutarimo gavimo dienos turi būti sumokėta į biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą LT24 7300 0101 1239 4300, įmokos kodas 6920, lėšų gavėjas – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, juridinio asmens kodas – 188659752.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas

¹⁰⁰ „22. Pirkėjas turi teisę grąžinti prekes ir dėl kitų priežasčių, jeigu informavo apie tai Pardavėją prieš 21 dieną. Prekės Pardavėjui grąžinamos toje pačioje pakuotėje, kurioje buvo atvežtos, geros prekinės išvaizdos, nepažeista pakuote. Grąžinimas įforminamas išrašant debetinę sąskaitą, laikantis buhalterinės apskaitos reikalavimų“.

¹⁰¹ Bylos 3 tomas, 85 lapas.

¹⁰² Bylos 1 tomas, 72, 90-91 lapai.

¹⁰³ Bylos 29 tomas, 1-14 lapai; bylos 30 tomas, 1-14 lapai.

